

Medie- och informationskunnighet – nyckeln till demokrati och yttrandefrihet

Konklusioner från Nordiskt expertmöte

2 oktober 2013 i Stockholm

Ulla Carlsson

Fria medier och fri kommunikation utgör en av demokratins hörnpelare. Med den digitala utvecklingen har förutsättningarna för att delta i samhällets demokratiska processer förändrats i grundläggande avseenden. Det är en sanning som blivit alltmer uppenbar bara under det gångna årets omvälvande internationella förändringar. För att som medborgare kunna göra sin röst hörd krävs allt mer kunskap. Likaså krävs ett kritiskt förhållningssätt för att orientera sig i det stora medieutbudet. I dag talar vi om mediekunnighet i nästan samma termer som när vi talar om läskunnighet. Barn och unga tillhör den grupp som exponeras mest för nya medier men också den grupp som har mest vana. Den gemensamma synen på demokrati och samhälle – och på barn och unga – ger oss särskilt goda förutsättningar att komma vidare på en nordisk nivå.

Ur Svenska Ordförandeskapsprogrammet 2013

Expertmötet hade sin utgångspunkt i två av de temata som urskiljs i den 'Nordiska Ministerrådets strategi för det nordiska kultursamarbetet 2013-2020', *Det digitala Norden* och *Det unga Norden*. Mötet var ett initiativ från det svenska ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet 2013 i syfte att markera frågorna om medie- och informationskunnighet (MIK) på den politiska agendan och skapa en tydligare nationell och nordisk samordning.

Det svenska ordförandeskapet gav Nordicom och Statens Medieråd i uppdrag att planera och genomföra mötet. Inför mötet utarbetades en översikt över medie- och informationskunnighet i de nordiska länderna av Jon Dunås, kansliråd vid Kulturdepartementet.

Ett 50-tal företrädare för berörda myndigheter, departement, intresseorganisationer och forskarsamhället från de nordiska länderna och de självstyrande områdena Färöarna och Åland deltog i mötet. I fokus stod utbyte av kunskap om och erfarenheter av arbete i de enskilda länderna och diskussion om angelägna frågor som skulle vinna på nordiskt samarbete.

Mötet präglades av stort engagemang och energi. Enigheten var stor om att nordiskt samarbete kan stärka det nationella arbetet rörande medie- och informationskunnighet. Det handlar om utbyte av *erfarenheter, kunskap* och inte minst *kompetensutveckling* – att lära av varandra – helt i linje med den nya nordiska kulturstrategin. Och att medverka till ett mer holistiskt MIK-perspektiv. I förgrunden står samarbete kring konkreta frågeställningar och projekt.

MIK innefattar många olika aktörer: departement, myndigheter, lärarutbildare, public service-medier, medieföretag, forskarsamhälle, lärarförbund, biblioteksorganisationer och andra relevanta NGOs. Det är viktigt att alla aktörsgrupper involveras i ett nordiskt samarbete genom funktionella nationella nätverk.

Enigheten var också stor om att nordiskt samarbete inom MIK-området stärker Nordens roll på europeiska, t ex EU, och internationella arenor från ett demokratiperspektiv, särskilt vad gäller yttrandefrihetsfrågor där medie- och informationskunnighet är en sida av myntet.

Ett effektivt samarbete över gränserna bygger på en fruktbar växelverkan mellan nationellt arbete, nordisk samverkan och internationell aktivitet. En förutsättning är en stark nationell förankring.

I diskussionerna enades mötet om följande konklusioner:

Uppmaning till nationella myndigheter och departement

- Att etablera ett formaliserat nordiskt utbyte på myndighetsnivå för att stärka i förstone nationellt MIK-arbete men också nordisk aktivitet på europeiska och internationella arenor. Årliga möten föreslogs med ett första 'konstituerande' möte våren 2014 – om möjligt i anslutning till det isländska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2014.
- Att myndighetssamarbetet åtföljs av ökade kontakter mellan länderna på departementsnivå. Det är en förutsättning för att framgång ska erhållas.

Uppmaning till Nordiska Ministerrådet

- Att ansvara för en uppföljning av det nordiska expertmötet som innefattar berörda aktörer, ett *Nordiskt MIK-forum 2015*, t ex inom ramen för det danska ordförandeskapet i Nordiska Ministerrådet 2015. En mötesplats för dialog mellan politiken, praktiken och forskningen uppbyggd kring angelägna temata/frågeställningar.
- Att stärka kunskapsutvecklingen och spridningen av forskningsresultat rörande MIK och ungas mediekultur till politiken och praktiken.

Uppmaning till alla berörda aktörer

- Att införliva MIK i redan befintliga nationella och nordiska aktiviteter. I Norden kan det t ex gälla handlingsplaner inom områden av relevans (t ex barn och unga), nordiska kulturkonferensen, nordiska konferensen för medie- och kommunikationsforskning, nordiska universitetskurser, nordiskt bibliotekssamarbete, Nordvisionen, etc. Här har alla berörda aktörer ett ansvar att vidareföra.
- Att särskilt beakta vikten av samarbete på skolans område och *i synnerhet mellan lärarutbildningarna* i Norden rörande MIK vad gäller kompetensutveckling. Av stor vikt är därför att stimulera tillskapandet av ett nordiskt nätverk för lärarutbildare. Detta kräver initiativ på både nationell och nordisk nivå.

En mer utförlig rapport från mötet håller på att utarbetas av Nordicom och den kommer att publiceras i *Nordicom-Information* våren 2014.